MATERIA
Análise Económica dos Mercados Financeiros II

TITULACIÓN
Máster en Economía: Organización industrial e mercados financeiros

unidade didáctica 1

Ciencias Sociais e Xurídicas

Equilibrio e valoración de activos

Juan Carlos Reboredo Nogueira

Departamento: Fundamentos da Análise Económica
Facultade ou Escola: Facultade de CC Económicas e Empresariais

unidadesdidácticas
UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

USC UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA
SERVIZO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA

Deseño e maquetación
J. M. Gairí

Edita
Vicerreitoría de Estudantes,
Cultura e Formación Continua
da Universidade de Santiago de Compostela
Servizo de Publicacións
da Universidade de Santiago de Compostela

ISBN
978-84-15876-37-3

MATERIA: Análise Económica dos mercados financeiros II
TITULACIÓN: Máster en Economía: Organización industrial e mercados financeiros
PROGRAMA XERAL DO CURSO
Localización da presente unidade didáctica

ÍNDICE

INTRODUCIÓN

Esta unidade didáctica forma parte do curso de Análise Económica dos Mercados Financeiros II que se imparte no primeiro cuadrimestre do Máster en Economía: Organización Industrial e Mercados Financeiros.

O propósito da unidade é introducir o modelo de valoración de activos de equilibrio no contexto de mercados completos e incompletos con e sen activos Arrow-Debreu. Así, analízase como as decisións financeiras levan aparelladas a elección dunha senda temporal de consumo óptima e como estas decisións permiten ao individuo elixir o perfil de risco acorde coas súas preferencias. Finalmente, analízase a influencia do consumo agregado na determinación do valor dun activo financeiro, obtendo a valoración de equilibrio dada polo modelo CCAPM.

A comprensión desta unidade reviste un grao de dificultade elevado na mediada que require dun elevado nivel de abstracción e do manexo de técnicas de optimización e coñecementos de estatística. É por iso que ao longo da unidade se utilizan numerosos exemplos numéricos que tratan de ilustrar a conexión entre as intuicións financeiras dos modelos e a súas implicacións, así como as limitacións prácticas dos seus supostos básicos.

PALABRAS CLAVE

Equilibrio, valoración, activos Arrow-Debreu, mercados completos, mercados incompletos, CCAPM.

METODOLOXÍA

- A impartición do curso sempre adoptará como punto de partida as intuicións financeiras, que se tomarán como base, e a enmarcación destas intuicións no contexto do problema de valoración.
- Utilizarase preferentemente a linguaxe gráfica, máis intuitivo e máis fácil de asimilar polo estudante, pasando posteriormente á formulación dos problemas considerados en termos formais.
- Ilustraranse todos os conceptos con exemplos prácticos que estean próximos a realidade financeira do alumno coa finalidade de que o alumno aprenda a aplicar os instrumentos de valoración a activos financeiros con características semellantes.
- Propoñerase unha serie de exercicios prácticos que ilustren a aplicabilidade e utilidade dos coñecementos adquiridos.
- Fomentarase a participación do alumno, tanto no desenvolvemento dos contidos teóricos como na resolución dos casos prácticos.

MERCADOS COMPLETOS

1. Equilibrio con activos Arrow-Debreu

Consideramos o problema de elección de carteira onde o investidor ten como obxectivo maximizar a súa utilidade esperada e non ten poder de mercado para determinar os prezos.
Consideramos un mercado coas seguintes características:

- Individuos: i = 1, . . ., I, adversos ao risco
- 2 períodos de tempo, $t = 0, \quad t = 1$
- Existe incerteza no momento t=1: s=1,...,S
- Dotacións iniciais de consumo nos diferentes momentos de tempo e estados da natureza: e_0^i , e_s^i
- Consumos non duradeiro: $\left\{c_0^i, c_s^i \text{ para } s \in \Omega; i = 1,\ldots,I,\ s = 1,\ldots,S\right\}$
- Oferta igual a demanda:
  $$\sum_{i=1}^{I} c_0^i = C_0 \,,\ \sum_{i=1}^{I} c_s^i = C_s, \quad \text{para calquera estado } s \in \Omega$$
- No mercado intercámbianse tantos activos Arrow-Debreu (A-D) como estados da natureza (mercado completo)
  ϕ_s prezo hoxe dun activo Arrow-Debreu
  ϕ_0 prezo das unidades de consumo hoxe, 1 unidade.
- O mercado de activos baléirase: $\sum_{i=1}^{I} q_s = 0 \quad \forall s$

Baixo estes supostos, podemos determinar o prezo de equilibrio dos activos que se intercambian no mercado coa condición de baleirado de mercado. As decisións dos individuos serán tales que:

$$\max_{\left\{c_0^i, c_s^i;\, i=1,\ldots,I\right\}} U^i\left(c_0^i\right) + \sum_{s=1}^{S} \pi_{is} U^i\left(c_s^i\right)$$

$$\text{t.q.} \quad \phi_0 c_0^i + \sum_{s=1}^{S} \phi_s c_s^i \le \phi_0 e_0^i + \sum_{s=1}^{S} \phi_s e_s^i, \quad c_0^i, c_s^i \ge 0$$

Resolvendo este problema de optimización, teremos que:

$$L = U^i\left(c_0^i\right) + \sum_{s=1}^{S} \pi_{is} U^i\left(c_s^i\right) + \lambda^i \left[\phi_0 e_0^i + \sum_{s=1}^{S} \phi_s e_s^i - \phi_0 c_0^i - \sum_{s=1}^{S} \phi_s c_s^i\right]$$

Das condicións de primeiro orde (C.P.O.), derivamos os prezos dos A-D:

$$\left.\begin{aligned} &\frac{\partial U^i}{\partial c_0^i} = \lambda^i \phi_0 \\ &\pi_{is} \frac{\partial U^i}{\partial c_s^i} = \lambda^i \phi_s \ ;\ s = 1,\ldots,S \end{aligned}\right\} \qquad \frac{\pi_{is} \partial U^i / \partial c_s^i}{\partial U^i / \partial c_0^i} = \frac{\phi_s}{\phi_0} \ ;\ s = 1,\ldots,S \qquad \frac{\pi_{is} \partial U^i / \partial c_s^i}{\pi_{ik} \partial U^i / \partial c_k^i} = \frac{\phi_s}{\phi_k} \ ;\ s \ne k$$

Prezo do activo A-D

$$\phi_0 e_0^i + \sum_{s=1}^{S} \phi_s e_s^i = \phi_0 c_0^i + \sum_{s=1}^{S} \phi_s c_s^i$$

De acordo coas C.P.O., o prezo relativo dos A-D está determinado pola “RMS” entre o consumo presente e consumo futuro ou entre os consumos futuros en diferentes estados da natureza.

<u>Exemplo 1</u>:

Un individuo con: t=0, 1; s =1, 2; $\phi_1 = 0{,}60$, $\phi_2 = 0{,}50$ $e_0 = 10$ $e_1 = 5$ $e_2 = 2$

Preferencias: $u(c_0, c_s) = \ln(c_0) + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1) + \frac{1}{2}\ln(c_2)\right]$

$$\max_{c_0,c_1,c_2} \ln(c_0) + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1) + \frac{1}{2}\ln(c_2)\right] \quad \text{t.q.} \quad c_0 + \phi_1 c_1 + \phi_2 c_2 \le 10 + \phi_1 5 + \phi_2 2$$

$$L = \ln(c_0) + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1) + \frac{1}{2}\ln(c_2)\right] + \lambda\left[14 - c_0 - 0{,}6\, c_1 - 0{,}5\, c_2\right]$$

$$\left.\begin{array}{l} \dfrac{\partial L}{\partial c_0} = \dfrac{1}{c_0} - \lambda = 0 \\ \dfrac{\partial L}{\partial c_1} = \dfrac{1}{2}\dfrac{1}{c_1} - 0{,}6\lambda = 0 \\ \dfrac{\partial L}{\partial c_2} = \dfrac{1}{2}\dfrac{1}{c_2} - 0{,}5\lambda = 0 \\ \dfrac{\partial L}{\partial \lambda} = 14 - c_0 - \phi_1 c_1 - \phi_2 c_2 = 0 \end{array}\right\} \quad \left.\begin{array}{l} \lambda = \dfrac{1}{c_0} \\ c_0 = 1{,}2 c_1 \\ c_0 = c_2 \\ 1{,}2 c_1 + 0{,}6 c_1 + 0{,}5 \cdot 1{,}2 c_1 = 14 \end{array}\right\}$$

Optimo:

$$\boxed{\begin{array}{l} c_0 = 7 \\ c_1 = 5{,}83 \\ c_2 = 7 \end{array}}$$

$u(c_0, c_s) = 3{,}45$

$u(c_0^*, c_s^*) = 3{,}80$

<u>Exemplo 2</u>:

2 individuos; t = 0, 1; s =1, 2; $e_0^1 = 5$ $e_1^1 = 5$ $e_2^1 = 2$, $e_0^2 = 15$ $e_1^2 = 3$ $e_2^2 = 8$

Preferencias:

$$\left\{\begin{array}{l} u(c_0^1, c_s^1) = c_0^1 + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1^1) + \frac{1}{2}\ln(c_2^1)\right] \\ u(c_0^2, c_s^2) = c_0^2 + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1^2) + \frac{1}{2}\ln(c_2^2)\right] \end{array}\right.$$

Individuo 1:

$$\max_{c_0,c_1,c_2} c_0^1 + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1^1) + \frac{1}{2}\ln(c_2^1)\right] \quad \text{t.q.} \quad c_0^1 + \phi_1 c_1^1 + \phi_2 c_2^1 \le 5 + \phi_1 5 + \phi_2 2$$

$$\left.\begin{array}{l} \dfrac{\partial L}{\partial c_0} = 1 - \lambda = 0 \\ \dfrac{\partial L}{\partial c_1} = \dfrac{1}{2}\dfrac{1}{c_1^1} - \phi_1\lambda = 0 \\ \dfrac{\partial L}{\partial c_2} = \dfrac{1}{2}\dfrac{1}{c_2^1} - \phi_2\lambda = 0 \\ \dfrac{\partial L}{\partial \lambda} = 5 + \phi_1 5 + \phi_2 2 - c_0^1 - \phi_1 c_1^1 - \phi_2 c_2^1 = 0 \end{array}\right\} \quad \left.\begin{array}{l} \lambda = 1 \\ c_1^1 = \dfrac{1}{2\phi_1} \\ c_2^1 = \dfrac{1}{2\phi_2} \\ 5 + \phi_1 5 + \phi_2 2 = c_0^1 + \phi_1 c_1^1 + \phi_2 c_2^1 \end{array}\right\}$$

Individuo 2:

$$\max_{c_0,c_1,c_2} c_0^2 + \left[\frac{1}{2}\ln\left(c_1^2\right) + \frac{1}{2}\ln\left(c_2^2\right)\right] \quad \text{t.q.} \quad c_0^2 + \phi_1 c_1^2 + \phi_2 c_2^2 \le 15 + \phi_1 3 + \phi_2 8$$

$$\left.\begin{aligned} &\frac{\partial L}{\partial c_0} = 1 - \lambda = 0 \\ &\frac{\partial L}{\partial c_1} = \frac{1}{2}\frac{1}{c_1^2} - \phi_1 \lambda = 0 \\ &\frac{\partial L}{\partial c_2} = \frac{1}{2}\frac{1}{c_2^2} - \phi_2 \lambda = 0 \\ &\frac{\partial L}{\partial \lambda} = 15 + \phi_1 3 + \phi_2 8 - c_0^2 - \phi_1 c_1^2 - \phi_2 c_2^2 = 0 \end{aligned}\right\} \quad \left.\begin{aligned} &\lambda = 1 \\ &c_1^2 = \frac{1}{2\phi_1} \\ &c_2^2 = \frac{1}{2\phi_2} \\ &15 + \phi_1 3 + \phi_2 8 = c_0^2 + \phi_1 c_1^2 + \phi_2 c_2^2 \end{aligned}\right\}$$

Equilibrio: baleirado de mercado

$$\left.\begin{aligned} c_0^1 + c_0^2 &= 20 \\ c_1^1 + c_1^2 &= 8 \\ c_2^1 + c_2^2 &= 10 \end{aligned}\right\} \Rightarrow \begin{aligned} \frac{1}{2\phi_1} + \frac{1}{2\phi_1} &= 8 \\ \frac{1}{2\phi_2} + \frac{1}{2\phi_2} &= 10 \end{aligned} \Rightarrow \begin{aligned} \phi_1 &= 0{,}125 \\ \phi_2 &= 0{,}10 \end{aligned} \Rightarrow \begin{aligned} c_1^1 = c_1^2 &= 4 \\ c_2^1 = c_2^2 &= 5 \end{aligned}$$

Da restrición orzamentaria de cada axente podemos determinar os consumos óptimos no momento presente:

$$c_0^1 = 5 + 0{,}125 \cdot 5 + 0{,}10 \cdot 2 - 0{,}125 \cdot 4 - 0{,}10 \cdot 5 = 4{,}825$$

$$c_0^2 = 15 + 0{,}125 \cdot 3 + 0{,}10 \cdot 8 - 0{,}125 \cdot 4 - 0{,}10 \cdot 5 = 15{,}175$$

En resumo:

	ANTES				EQUILIBRIO			
	t = 0	**t = 1**		**u(·)**	**t = 0**	**t = 1**		**u(·)**
		s = 1	**s = 2**			**s = 1**	**s = 2**	
individuo 1	5	5	2	6.15	4.825	4	5	6.32
individuo 2	15	3	8	16.59	15.175	4	5	16.67
Total	**20**	**8**	**10**		**20**	**8**	**10**	

Ademais, teremos que:

- O mercado de activos está en equilibrio: oferta e demanda de activos A-D iguálanse
- O resultado de equilibrio depende das probabilidades que cada individuo teña sobre os distintos estados da natureza, pero a existencia do equilibrio é independente da discrepancia ou non entre os individuos sobre as probabilidades (ver condicións de optimalidade).

O equilibrio competitivo que acabamos de derivar ten dúas características fundamentais:

A. A asignación de equilibrio competitivo é óptima no sentido de Pareto: non existe unha reasignación alternativa que mellore o benestar dun individuo sen empeorar o benestar do outro individuo. Podemos demostralo da seguinte maneira:

$$\max_{\{c_{i0},c_{is};i=1,\dots,I\}} L=\sum_{i=1}^{I}\lambda_i\left[\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}U^i\left(c_0^i,c_s^i\right)\right]+\phi_0\left(C_0-\sum_{i=1}^{I}c_0^i\right)+\sum_{s=1}^{S}\phi_s\left(C_s-\sum_{i=1}^{I}c_s^i\right)$$

C.P.O.

$$\left.\begin{array}{l}\lambda_i\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}\dfrac{\partial U^i}{\partial c_0^i}=\phi_0\quad ;\ i=1,\dots,I\\[2ex] \lambda_i\pi_{is}\dfrac{\partial U^i}{\partial c_s^i}=\phi_s\quad ;\ s=1,\dots,S\ ;\ i=1,\dots,I\end{array}\right\}\quad \frac{\pi_{is}\partial U^i/\partial c_s^i}{\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}\partial U\Big/\partial c_0^i}=\frac{\phi_s}{\phi_0}\ ;\ s=1,\dots,S\ ;\ i=1,\dots,I$$

$$\sum_{i=1}^{I}c_s^i=C_s\ ;\ s=1,\dots,S$$

$$\sum_{i=1}^{I}c_o^i=C_0$$

A RMS entre consumo presente e consumo futuro continxente é igual ao cociente dos prezos sombra dos consumos (idénticos para todos os individuos). No óptimo todos os individuos teñen a mesma RMS.

B. Distribución do risco en equilibrio: a asignación óptima que se produce co intercambio de activos A-D dá lugar a unha redistribución do risco entre os individuos. Esta distribución depende das seguintes circunstancias:

- Sen risco agregado e con aversión ao risco:

  Exemplo 1: $u\left(c_1,c_2\right)=\frac{1}{2}\left(-e^{-Ac_1}\right)+\frac{1}{2}\left(-e^{-Ac_2}\right)$

	ANTES		$A_1=A_2=1$		$A_1=1,\quad A_2=2$	
	t = 1		t = 1		t = 1	
	s = 1	s = 2	s = 1	s = 2	s = 1	s = 2
individuo 1	1	4	2,5	2,5	3,10	3,10
individuo 2	4	1	2,5	2,5	1,90	1,90
Total	5	5	5	5	5	5

  Teremos que:

  - Se os individuos teñen a mesma aversión ao risco, hai un aseguramento mutuo: fondo de mutualidade.
  - Se os individuos teñen distinta aversión ao risco, o individuo menos averso ao risco prové seguro ao máis averso.
  - RMS(1)=RMS(2)=1. Os individuos teñen o mesmo consumo en ambos os estados, aínda que (posiblemente) diferente cantidade entre individuos.

- Con risco agregado e con aversión ao risco:

  Exemplo 2: $u\left(c_1,c_2\right)=\frac{1}{2}\left(-e^{-Ac_1}\right)+\frac{1}{2}\left(-e^{-Ac_2}\right)$

ANTES

	t = 1		u(·)
	s = 1	s = 2	
individuo 1	1	2	-0,252
individuo 2	5	8	-0,004
Total	6	10	

$A_1 = A_2 = 1$

t = 1		u(·)
s = 1	s = 2	
3	5	-0,028
3	5	-0,028
6	10	

$A_1 = 1, \quad A_2 = 2$

t = 1		u(·)
s = 1	s = 2	
4.23	6.9	-0,008
1.77	3.1	-0,016
6	10	

Se un individuo é máis rico (independentemente de s): non é posible o intercambio.

ANTES

	t = 1		u(·)
	s = 1	s = 2	
individuo 1	4	8	-0,009
individuo 2	10	3	-0,025
Total	14	11	

$A_1 = A_2 = 1$

t = 1		u(·)
s = 1	s = 2	
7	5.5	-0,002
7	5.5	-0,002
14	11	

$A_1 = 1, \quad A_2 = 2$

t = 1		u(·)
s = 1	s = 2	
9.56	7.56	0,000
4.44	3.44	-0,001
14	11	

Cunha distribución desigual entre individuos e estados: é posible o intercambio. O individuo menos adverso provê seguro ao máis adverso.

2. Equilibrio sen activos Arrow-Debreu

Consideremos que non se intercambian activos A-D no mercado e en cambio se intercambian j = 1,…,N activos financeiros (bonos e accións) con pagos X_{js} unidades de consumo en t = 1 e s, para s = 1, . . . , S. Ademais, os individuos teñen unas dotacións iniciais de e_j^i de activos e e_0^i unidades de consumo en t = 0.

Podemos replicar o patrón de consumo desexado por medio dunha combinación de activos complexos e construír os activos A-D.

<u>Exemplo</u>:
S = 2 e temos 2 activos con prezos 2€ e 5€ e uns pagos dados por:

$$\begin{array}{cc} s=1 & s=2 \end{array}$$
$$\begin{pmatrix} 3 & 1 \\ 2 & 6 \end{pmatrix}$$

Replicamos os fluxos dos activos A-D da seguinte maneira:

Activo A-D para o estado 1: $\alpha \cdot 3 + \beta \cdot 2 = 1$, $\alpha \cdot 1 + \beta \cdot 6 = 0$

Activo A-D para o estado 2: $\delta \cdot 3 + \eta \cdot 2 = 0$, $\delta \cdot 1 + \eta \cdot 6 = 1$

Invertible

$$\begin{pmatrix} 3 & 2 \\ 1 & 6 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} \alpha & \delta \\ \beta & \eta \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} \alpha & \delta \\ \beta & \eta \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0,375 & -0.125 \\ -0,0625 & 0,1875 \end{pmatrix}$$

E obtemos o prezo dos activos A-D como:
$\phi_1 = 0,375 \cdot 2 - 0,0625 \cdot 5 = 0,438 \quad \phi_2 = -0.125 \cdot 2 + 0,1875 \cdot 5 = 0,6875$.

O problema dos individuos consiste en determinar o patrón intertemporal de consumo óptimo resolvendo o seguinte problema:

$$\max_{\{c_0^i, z_j^i; i=1,\dots,I\}} U^i\left(c_0^i\right)+\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}U^i\left(\sum_{j=1}^{N}z_j^iX_{js}\right)$$

$$\text{t.q.}\quad c_0^i+\sum_{j=1}^{N}P_jz_j^i\le e_0^i+\sum_{j=1}^{N}P_je_j^i$$

As C.P.O. para resolver este problema son:

$$\left.\begin{array}{l}\dfrac{\partial U^i}{\partial c_0^i}=\lambda\\ \displaystyle\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}\frac{\partial U^i}{\partial z_j^i}X_{js}=\lambda P_j\end{array}\right] \Rightarrow \frac{\displaystyle\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}\boxed{\dfrac{\partial U^i}{\partial z_j^i}}X_{js}}{\boxed{\dfrac{\partial U^i}{\partial c_0^i}}}=P_j;\ j=1,\dots,N \Rightarrow P_j=E\left(MX_j\right);\quad j=1,\dots,N$$

M

$$\Rightarrow \frac{\displaystyle\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}\frac{\partial U^i}{\partial z_j^i}X_{js}}{\displaystyle\sum_{s=1}^{S}\pi_{is}\frac{\partial U^i}{\partial z_h^i}X_{hs}}=\frac{P_j}{P_h};\ j\ne h$$

Cada individuo i axusta o seu consumo en t = 0 e a súa carteira de activos financeiros de forma que esta relación se cumpre.

Para un activo de renda fixa: $\dfrac{\partial U^i}{\partial c_0^i}P_f=\dfrac{\partial U^i}{\partial z_j^i}X_f$

A condición de equilibrio podemos reescribila como:

$$\begin{pmatrix}X_{11} & X_{12} & . & . & X_{1S}\\ X_{21} & X_{22} & . & . & X_{2S}\\ . & . & . & . & .\\ . & . & . & . & .\\ . & . & . & . & .\\ X_{N1} & X_{N2} & . & . & X_{NS}\end{pmatrix}\begin{pmatrix}\pi_{i1}\dfrac{\partial U^i/\partial z_1^i}{\partial U^i/\partial c_0^i}\\ \pi_{i2}\dfrac{\partial U^i/\partial z_2^i}{\partial U^i/\partial c_0^i}\\ .\\ .\\ .\\ \pi_{is}\dfrac{\partial U^i/\partial z_N^i}{\partial U^i/\partial c_0^i}\end{pmatrix}=\begin{pmatrix}P_1\\ P_2\\ .\\ .\\ .\\ P_N\end{pmatrix}$$

invertible

Deste sistema obtemos o número óptimo, z, de activos de cada tipo.

<u>Exemplo</u>: consideremos 2 activos:

	Pagos		Prezo
	s=1	s=2	
Activo 1	4	20	8
Activo 2	5	15	9
Probabilidades	0,5	0,5	

e un individuo con $c_0=20,\quad e_1=2,\quad e_2=1\ (\text{activos 1 y 2})$. O problema do individuo será:

$$\begin{cases} u(c_0,c_s) = c_0 + \left[\frac{1}{2}\ln(z_1 4 + z_2 5) + \frac{1}{2}\ln(z_1 20 + z_2 15)\right] \\ c_0 + z_1 8 + z_2 9 \le 45 \end{cases}$$

$$\left.\begin{array}{l} \lambda = 1 \\ \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 4 + z_2 5}4 + \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 20 + z_2 15}20 = \lambda 8 \\ \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 4 + z_2 5}5 + \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 20 + z_2 15}15 = \lambda 9 \\ c_0 + z_1 8 + z_2 9 = 45 \end{array}\right\} \quad \begin{pmatrix} \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 4 + z_2 5} \\ \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 20 + z_2 15} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 4 & 20 \\ 5 & 15 \end{pmatrix}^{-1} \begin{pmatrix} 8 \\ 9 \end{pmatrix}$$

$$\Rightarrow \begin{pmatrix} z_1 \\ z_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0,5 \\ -0,33 \end{pmatrix}$$

Resultado da asignación:

ANTES

	t = 0	t = 1		u(·)
		s = 1	s = 2	
individuo 1	20	13	55	23,29

EQUILIBRIO

t = 0	t = 1		u(·)
	s = 1	s = 2	
44	0,3333	5	44,25

MERCADOS INCOMPLETOS

1. Equilibrio con activos Arrow-Debreu

Se non temos tantos activos A-D como estados da natureza, a asignación óptima reporta menos utilidade aos individuos.

<u>Exemplo</u>:

1 individuo; t = 0, 1; s =1, 2; $\phi_1 = 0,60$, $e_0 = 10 \quad e_1 = 5 \quad e_2 = 2$

$$\max_{c_0,c_1} \ln(c_0) + \left[\frac{1}{2}\ln(c_1) + \frac{1}{2}\ln(2)\right] \quad \text{t.q.} \quad c_0 + 0,6\cdot c_1 + 2 \le 10 + 0,6\cdot 5 + 2$$

$$\left.\begin{array}{l} \frac{\partial L}{\partial c_0} = \frac{1}{c_0} - \lambda = 0 \\ \frac{\partial L}{\partial c_1} = \frac{1}{2}\frac{1}{c_1} - 0,6\lambda = 0 \\ \frac{\partial L}{\partial \lambda} = 10 + 0.6\cdot 5 + 2 - c_0 - 0,6\cdot c_1 - 2 = 0 \end{array}\right\} \quad \left.\begin{array}{l} \lambda = \frac{1}{c_0} \\ c_0 = 1,2\cdot c_1 \\ c_0 + 0,6\cdot c_1 = 13 \end{array}\right\}$$

Optimo:

$$\boxed{\begin{array}{l} c_0 = 7,22 \\ c_1 = 8,66 \\ c_2 = 2 \end{array}}$$

$$u(c_0,c_s) = 3,45 \rightarrow u(c_0^*,c_s^*) = 3,80$$

$$\rightarrow u(c_0^\bullet,c_s^\bullet) = 3,40 \longleftarrow$$ Non habería intercambio

2. Equilibrio sen activos Arrow-Debreu

Cando non se intercambian activos A-D e só activos que xeran diferentes fluxos pero o mercado non é completo, as asignacións de consumo resultantes da condición de optimalidade non serán óptimo paretianas: só é posible elixir unha distribución de consumo que é unha función lineal dos pagos dos activos existentes.

<u>Exemplo</u>:

Consideremos S=2 e un único activo:

	Pagos		Prezo
	s=1	s=2	
Activo 1	4	20	8
Probabilidades	0,5	0,5	

con $c_0 = 29, \quad e_1 = 3{,}125 \ (\text{activo } 1)$. Teremos que:

$$\left.\begin{array}{l} u(c_0, c_s) = c_0 + \left[\frac{1}{2}\ln(z_1 4) + \frac{1}{2}\ln(z_1 20)\right] \\ c_0 + z_1 8 \le 45 \end{array}\right]$$

$$\Rightarrow \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 4}4 + \frac{1}{2}\frac{1}{z_1 20}20 = 8 \quad \Rightarrow \quad \left.\begin{array}{l} z_1 = 0{,}125 \\ z_1 = 0 \end{array}\right]$$

Resultado da asignación:

ANTES

	t = 0	t = 1		u(·)
		s = 1	s = 2	
individuo 1	29	12,5	62,5	32,33

EQUILIBRIO

t = 0	t = 1		u(·)
	s = 1	s = 2	
44	0,5	2,5	44,11

Con mercados completos:

ANTES

	t = 0	t = 1		u(·)
		s = 1	s = 2	
individuo 1	20	13	55	23,29

EQUILIBRIO

t = 0	t = 1		u(·)
	s = 1	s = 2	
44	0,3333	5	44,25

EQUILIBRIO E VALORACIÓN CON CONSUMO: CCAPM

Consideramos un axente representativo con preferencias homoxéneas, funcións de utilidade aditivas temporalmente e independentes entre estados que son estritamente crecentes, cóncavas e diferenciables.
Dispone dun activo incerto j con prezo igual a P_j e pagos futuros X_{js}, z_j é a cantidade a investir neste activo.
O problema do axente representativo podemos expresalo como:

$$\max_{\{z_j\}} U\left(C_0 - z_j P_j\right) + \sum_{s=1}^{S} \pi_s U\left(C_{1s} + z_j X_{js}\right) \Rightarrow \max_{\{z_j\}} U\left(C_0 - z_j P_j\right) + E\left[U\left(C_1 + z_j X_j\right)\right]$$

C.P.O.

$$P_j U'\left(C_0 - z_j P_j\right) = E\left[U'\left(C_1 + z_j X_j\right) X_j\right] \underset{z_i = 0}{\Rightarrow} P_j = \frac{E\left[U'(C_1) X_j\right]}{U'\left(C_0\right)}$$

Ademais:

$$P_j = \frac{E\left[U'(C_1) X_j\right]}{U'\left(C_0\right)} = \sum_{s=1}^{S} \pi_s \frac{U'(C_{1s}) X_{js}}{U'\left(C_0\right)} = \sum_{s=1}^{S} \pi_s M X_{js} = \sum_{s=1}^{S} \phi_s X_{js} \quad j = 1, \ldots, N$$

M é o cociente de utilidades marxinais de consumo agregado ou a relación marxinal de substitución entre consumo agregado presente e consumo agregado futuro.

Se consideramos un bono (básico):

$$\frac{1}{1 + r_f} = E\left[\frac{U'(C_1)}{U'\left(C_0\right)}\right] \Rightarrow 1 = E\left[\frac{U'(C_1)(1 + r_f)}{U'\left(C_0\right)}\right]$$

$$\Rightarrow \frac{E\left[U'(C_1)\left(r_j - r\right)\right]}{U'\left(C_0\right)} = 0 \Rightarrow E\left[U'(C_1)\left(r_j - r_f\right)\right] = 0 \quad j = 1, \ldots, N$$

Utilizando a definición de covarianza:

$$E\left(r_j - r_f\right) = -\left\{\frac{1}{E\left[U'(C_1)\right]}\right\} \operatorname{cov}\left[U'(C_1), r_j\right],$$

podemos reescribir a expresión multiplicando e dividindo por $U'\left(C_0\right)$:

$$\bar{r}_j - r_f = -(1 + r_f) \operatorname{cov}\left[\frac{U'(C_1)}{U'\left(C_0\right)}, r_j\right]$$

A esta expresión que nos da o valor do activo en equilibrio denomínaselle modelo de valoración con consumo agregado, CCAPM

Calquera activo j cun rendemento positivamente correlacionado coa utilidade marxinal do consumo agregado terá unha prima de risco reducida: o activo será máis atractivo para o investidor, polo que o seu prezo será máis baixo.

Consideramos a carteira de mercado, m, con pagos futuros idénticos á riqueza agregada, W_{1m}, entón:

$$\bar{r}_m - r_f = -\left\{\frac{1}{E\left[U'(W_{1m})\right]}\right\} \operatorname{cov}\left[U'(W_{1m}), (r_m - r_f)\right]$$

Substituíndo $E\left[U'\left(W_{1m}\right)\right]$ na prima de risco do activo j:

$$\bar{r}_j - r_f = \frac{\operatorname{cov}\left[U'(W_{1m}), r_j\right]}{\operatorname{cov}\left[U'(W_{1m}), r_m\right]} \left(\bar{r}_m - r_f\right),$$

onde $\frac{\operatorname{cov}\left[U'\left(W_{1m}\right), r_j\right]}{\operatorname{cov}\left[U'\left(W_{1m}\right), r_m\right]}$ é unha medida de risco sistemático que xeneraliza a beta. No caso particular que as preferencias do individuos son cuadráticas, a medida de risco sistemático é a beta.

ACTIVIDADES PROPOSTAS

1. Nunha economía de dous períodos, con dous estados da natureza e dous individuos dispone de 10 unidades de consumo hoxe e de 30 e 50 unidades de consumo mañá se estamos no estado 1 ou 2, respectivamente. As preferencias dos dous individuos sobre o consumo están representadas polas seguintes funcións de utilidade: $u(c)=\mathrm{Ln}(c)$ e $u(c)=-e^{-c}$. Se a probabilidade de estar en cada un dos estados é de 0,6 e 0,4, e existen a posibilidade de comprar activos A-D, determinar:
(a) O consumo óptimo de cada individuo en cada período de tempo e estado da natureza.
(b) A demanda de activos A-D e o seu prezo.
(c) Analizar como é a distribución de risco entre os individuos.
(d) Cal é o prezo dun bono cupón cero que ten un valor nominal de 100€?.

2. Consideremos unha economía con 3 individuos que teñen unhas preferencias sobre o consumo representables por medio dunha función de utilidade logarítmica. Nesta economía só hai dous períodos e unicamente consómese no segundo período. A única empresa produtora de bens de consumo é propiedade do tres individuos cunha participación do 40%, 50% e 10% para os individuos 1, 2 e 3, respectivamente. A produción de bens de consumo varía segundo o estado da natureza, podendo ser de 100, 80, 40 ou 15 unidades de bens de consumo, e cada un dos estados teñen a mesma probabilidade de ocorrencia. O mercado financeiro é completo.
Determinar:
(a) A distribución óptima de consumo para cada individuo.
(b) O equilibrio no mercado financeiro.

BIBLIOGRAFÍA

DANTHINE, JEAN-PIERRE Y DONALDSON, JOHN B. (2005): INTERMEDIATE FINANCIAL THERORY. ACADEMIC PRESS ADVANCED FINANCE SERIES. CAPÍTULOS 9 E 10.

HENS, THORSTEN Y RIEGER, MARC O. (2010): FINANCIAL ECONOMICS. A CONCISE INTRODUCTION TO CLASSICAL AND BEHAVIORAL FIINANCE. SPRINGER. CAPITULO 4.

MARÍN, JOSÉ MARÍA Y RUBIO, GONZALO (2001): ECONOMÍA FINANCIERA. ANTONI BOSCH. CAPÍTULO 19.

unidadesdidácticas
UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Unha colección orientada a editar materiais docentes de calidade e pensada para apoiar o traballo do profesorado e do alumnado de todas as materias e titulacións da universidade

USC UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA
VICERREITORÍA DE ESTUDANTES, CULTURA E FORMACIÓN CONTINUA